

УДК 355(477):002.1

Надія Шабатіна,

Національний університет оборони України, м. Київ

<https://orcid.org/0000-0002-5066-9517>

DOI: 10.33099/2617-1775/2024-02/185-195

ПІДГОТОВКА ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ У СФЕРІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

У статті на основі аналізу зарубіжного досвіду висвітлено питання підготовки публічних службовців у сфері національної безпеки і оборони держави відповідно до сучасних потреб сил безпеки і оборони з урахуванням основних тенденцій розвитку системи військової освіти в Україні, змін основних пріоритетів підготовки фахівців для сил безпеки і оборони в умовах сучасного безпекового середовища, яке характеризується високою динамікою імовірності розвитку криз та тривалим збройним протистоянням зовнішній агресії.

***Ключові слова:** військова освіта; національна безпека; оборона; підготовка; публічні службовці; сили безпеки і оборони.*

Постановка проблеми. Повномасштабне військове вторгнення РФ на територію України підкреслило необхідність досягнення у максимально стислі строки високого ступеня готовності Збройних Сил України та населення до ведення активних бойових дій. Наразі виникла нагальна потреба поступового переходу до засад професійної армії, невідкладного її забезпечення боєздатними, висококваліфікованими, вмотивованими кадрами, спроможними ефективно виконувати завдання із захисту країни. Водночас, складний процес протистояння агресії та відстоювання територіальної цілісності і незалежності держави потребує зусиль не тільки Збройних Сил України, але й всіх фахівців, які задіяні у виконанні оборонних завдань. Це підкреслює необхідність активізації процесу всіх категорій громадян до оборони, у тому числі й підготовки публічних службовців у сфері національної безпеки і оборони держави з метою набуття необхідних знань та навичок практичної діяльності, які потрібні для забезпечення ефективності процесу створення і набуття спроможностей Збройних Сил України для ефективного виконання поставлених завдань під час дії воєнного стану.

Як правило, підготовку публічних службовців у сфері національної безпеки і оборони розглядають як певну сукупність заходів, що здійснюються на всіх рівнях публічного управління та спрямовані на підготовку публічних службовців до виконання обов'язків, пов'язаних із забезпеченням обороноздатності держави. Проте, враховуючи значну кількість сфер, в яких реалізуються функції публічного управління, пов'язані із забезпеченням обороноздатності держави та національної безпеки в цілому, існує необхідність конкретизації напрямів підготовки публічних службовців у сфері національної безпеки і оборони.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання підготовки у сфері національної безпеки і оборони держави висвітлювались у працях таких

вітчизняних науковців, як Д. Вітер [1; 2; 9; 15], О. Заболотний [3], А. Зельницький [3], М. Кас'яненко [9], М. Коваль [4], В. Мірненко [6; 9], О. Мітягін [5], В. Оліферук [2; 9], І. Руснак [9], В. Телелим [8], О. Цевельов [10]. Загальні питання формування та впровадження у практику сучасного підходу до розвитку військової освіти та підготовки, у тому числі за стандартами країн-членів НАТО, висвітлено у роботах [4; 8]. Водночас, питання підготовки публічних службовців у сфері національної безпеки і оборони залишається малодослідженим.

Метою статті є висвітлення зарубіжного досвіду підготовки публічних службовців у сфері національної безпеки і оборони держави та визначення шляхів його адаптації і впровадження в Україні.

Методами дослідження є метод аналізу, метод спостереження та вивчення документів, метод порівняння, метод моделювання, логічні методи.

Виклад основного матеріалу. Забезпечення боєздатності Збройних Сил України, як однієї з основних умов забезпечення національної безпеки держави, спрямовується на набуття та розвиток спроможностей, серед яких одним з визначальних є не тільки рівень підготовки особового складу Збройних Сил України, але й рівень підготовки, загальної освіченості різних категорій громадян з питань безпеки і оборони держави.

Відтворення, розвиток та ефективне використання наявного людського капіталу для створення потенціалу запобігання або отримання успіху у збройному конфлікті набуває значення одного з найважливіших завдань, яке постає перед системою організації та управління у сфері забезпечення національної безпеки та оборони, що потребує від органів державної влади чіткого структурування процесу організації до оборонної діяльності не тільки з огляду на її військовий, але й невійськовий характер. З урахуванням формату існуючої системи публічного управління у сфері національної безпеки та викликів правового режиму воєнного стану та формування її нової моделі [14], аргументом для обґрунтування наведеного вище положення є певне розмежування повноважень Міністерства оборони України та інших органів виконавчої влади, які беруть участь у створенні, розвитку та забезпечення набуття спроможностей Збройних Сил України, тобто до підготовці військового потенціалу держави в цілому. Зрозуміло, що військова складова цього процесу контролюється та належить до сфери відповідальності Міністерства оборони України, але невійськова складова процесу підготовки та забезпечення обороноздатності держави належить до сфери відповідальності та діяльності інших органів виконавчої влади, а також органів місцевого самоврядування.

У цьому контексті підготовку публічних службовців варто розглядати як невід'ємний та важливий елемент системи підготовки у сфері забезпечення національної безпеки і оборони держави. Цей елемент забезпечує ефективне виконання завдань у сфері оборони у межах єдиного комплексу підготовки держави до оборони особами, які реалізують відповідні функції різних напрямів процесу забезпечення обороноздатності в цілому. Складність координації

діяльності посадових осіб у межах різних напрямів підготовки держави до оборони передбачає високий рівень їх обізнаності та практичних навичок з реагування на розвиток кризових ситуацій, виникнення потенційних загроз національної безпеці держави, а також узгодженості дій під час війни. У цьому контексті варто взяти до уваги, що публічне управління у сфері національної безпеки – це діяльність уповноважених суб'єктів публічної влади, зміст якої виявляється у погодженій організації суспільних відносин, які складаються під час забезпечення безпеки національної самоідентифікації в межах встановленого суверенітету і територіальної цілісності держави, існуючого демократичного конституційного ладу та врахування національних інтересів України шляхом застосування конкретно визначених способів, методів, форм за галузевим принципом [14]. При цьому публічне управління у сфері національної безпеки має керуватися: загальними принципами публічного управління – верховенство права та ефективне врядування; міжнародні стандарти у сфері національної безпеки – дотримання гендерної рівності, відкритість інформації про стан національної безпеки, здійснення демократичного контролю над державними інституціями, секторизація сфери національної безпеки, поєднання глобалізаційних тенденцій у сфері національної безпеки з національними інтересами [14, с. 74]. Відтак, з точки зору сутності підготовки публічних службовців у сфері національної безпеки і оборони важливо підкреслити, що така підготовки, безумовно відповідаючи актуальним оборонним потребам держави, розкривається у створенні та розвитку відповідного потенціалу в частині підготовки невійськових формувань. Йдеться про те, що підготовка публічних службовців здійснюється для забезпечення ефективної діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування на які покладено виконання завдань щодо підтримки військових формувань, що є основою усунення наявних або потенційних загроз національній безпеці держави – в якості стримуючого фактору, або безпосередньою участю у бойових діях під виникнення та розвитку збройного конфлікту. Відповідно, від рівня підготовки публічних службовців (рівня освіченості, розвитку практичних навичок та оборонної свідомості) значною мірою залежить ефективність застосування підрозділів Збройних Сил України в умовах криз. Саме за таким підходом розвиваються загальні принципи підготовки публічних службовців у сфері національної безпеки і оборони у зарубіжних країнах. Так, за досвідом країн-членів ЄС навчання та підготовка публічних службовців у сфері національної безпеки і оборони включає декілька основних (базових) етапів [13]:

- підготовка керівного складу до виконання завдань загального оборонного значення (включаючи тих, хто бере участь у виконанні цих завдань);

- розвиток міжвідомчої координації та взаємодії, тобто розвиток навичок співпраці між органами та організаційними підрозділами, залученими до оборонної діяльності, з відповідними командуваннями та організаційними підрозділами збройних сил;

- підготовка елементів системи оборони держави до дій в умовах підвищеної боєготовності до оборони та в умовах воєнного часу;
- формування оборонної свідомості посадових осіб, які навчаються.

За наведеним підходом навчаються керівники управлінь і підрозділів органів державної влади, керівники підпорядкованих і підпорядкованих організаційних підрозділів, а також працівники цих підрозділів, які займають посади, пов'язані з обороною, чи відповідають за виконання завдань оборони. Важливим моментом такої підготовки є те, що її проходять також і суб'єкти підприємницької діяльності, які виконують або беруть участь у виконанні завдань оборони, а також особи, що знаходяться у резерві (військовому та кадровому) [13]. Тобто, до процесу підготовки у сфері національної безпеки і оборони держави включаються всі суб'єкти, що належать або, під час реалізації мобілізаційних заходів, належатимуть до системи забезпечення обороноздатності держави. Це визначає основні завдання підготовки з питань оборони держави: оволодіння навичками, необхідними для виконання завдань оборони та підвищення кваліфікації при виконанні цих завдань, навчання правилам і порядку управління під час виконання завдань оборони в умовах підвищеної боєготовності та воєнного часу, визначених нормативно-правовими актами та документами оборонного планування.

Віднесення конкретних категорій публічних службовців або осіб, що беруть безпосередню участь в реалізації завдань з оборони держави, закріплюється у країнах-членах ЄС відповідними нормативними актами. До таких категорій відносять [11; 12]:

- керівний персонал публічного управління (включаючи міністрів, державних секретарів, заступників державних секретарів і генеральних директорів міністерств, осіб, які виконують функції центральних органів державної влади та їхніх заступників, керівників центральних апаратів та їхніх заступників, керівників інших державних організацій, які виконують завдання оборони, та їхніх заступників, губернаторів та їхні заступників, очільників районних державних адміністрацій, міських голів та їхніх заступників, директорів департаментів відомств та їхніх заступників тощо);
- керівників установ та організацій, підпорядкованих і підконтрольних міністрам, державним секретарям, заступникам державних секретарів, осіб, які виконують функції центрального органу державного управління, керівників інших державних установ та організацій, їх підрозділів, які виконують завдання оборони, губернаторів провінцій, міських голів тощо;
- міських голів та службовців підрозділів міських державних адміністрацій, які займають посади, пов'язані з обороною, або відповідають за виконання завдань оборони;
- підприємців, які виконують оборонні завдання, та призначених ними працівників;
- особи, відповідальні за оборонну діяльність у певному органі, осередку чи організаційному підрозділі (особи, що входять до складу оперативних груп);

– особи, зараховані до резерву збройних сил або кадрового резерву органів державної влади.

Законодавство країн-членів ЄС чітко закріплює безумовний обов'язок публічних службовців проходити навчання та підготовку з питань національної безпеки і оборони держави. Водночас, до осіб, які можуть проходити таку підготовку та навчання за бажанням, належать члени парламенту та сенатори (за згодою), а також інші особи, не включені до списку обов'язкової участі (за направленням до органу, який виконує функції координатора підготовки з питань оборони країни, органами державної влади, профспілками, органами професійного самоврядування, організаціями бізнесу та роботодавців, громадськими організаціями тощо). Ці категорії можуть брати участь у підготовці у сфері національної безпеки і оборони держави, яка проводиться, наприклад, за досвідом Польщі, у формі Вищих курсів національної оборони [13].

Наведений підхід до підготовки різних категорій публічних службовців, а також осіб, що беруть безпосередню участь у виконанні оборонних завдань, обумовлює відповідну структуру та функціональну спрямованість системи навчання та підготовки у сфері національної безпеки і оборони держави. В узагальненому вигляді структурно-функціональна модель системи підготовки публічних службовців у сфері національної безпеки і оборони держави в країнах-членах ЄС складається з наступних (процесно-орієнтованих) елементів, які ієрархічно розподілені за певними рівнями і регулятивними критеріями цілераціональності [11]:

- розміщення системи (підсистеми) у структурі системи оборони держави;
- призначення системи (підсистеми) для виконання операційно-допоміжних завдань;
- діапазон управління, за принципом одноосібності;
- визначення кількості суб'єктів, що входять до розробленої системи (підсистеми), та встановлення зв'язків між ними, визначення можливого інформаційного потоку;
- облік потенціалу оперативної діяльності суб'єктів, що входять до системи (підсистеми);
- визначення ступеня формалізації системи (підсистеми) та її ефективності.

Варто зауважити, що якщо структурні особливості системи визначаються загальноприйнятими параметрами організаційного планування, з урахуванням впливу чинників зовнішнього та внутрішнього середовища, то функціональність системи підготовки та навчання публічних службовців у сфері національної безпеки і оборони держави має орієнтуватись та обов'язково урахувати потреби у відповідній підготовці населення, у тому числі під час криз (різної природи) в умовах мирного часу та в умовах війни, зокрема підготовці до збройної оборони і захисту (самооборони та самозахисту). Це потребує обов'язкового включення до структурно-функціональної моделі системи підготовки у сфері національної безпеки і оборони елементів, які належать до виконання оборонних завдань на місцевому рівні, що має на меті

забезпечення ефективної взаємодії та координації державних районних, міських адміністрацій з органами державної влади у межах повноважень та функцій, покладених на них під час виконання оборонних завдань, а також з урахуванням особливостей регіональної інфраструктури, що визначає роль і місце конкретних органів влади в національній системі цивільного захисту й має орієнтуватись на забезпечення координації проведення заходів з усунення наслідків надзвичайних ситуацій силами і засобами сил складових сектору безпеки та оборони держави. Метою такої підготовки публічних службовців та інших осіб, задіяних у виконанні визначених завдань, є забезпечення ефективності реалізації на всіх рівнях управління конкретних планів і програм, що розробляються на випадок виникнення кризових ситуацій.

Одним з головних питань організації та проведення навчання і підготовки публічних службовців у сфері національної безпеки і оборони держави є інституційне забезпечення. На теперішній час, згідно вітчизняним нормативно-правових актам, така підготовка покладена на Національний університет оборони України [7]. Водночас, як свідчить досвід країн-членів ЄС, підготовка у сфері національної безпеки і оборони держави, як правило, не передбачає підготовку студентів та слухачів у вищих навчальних закладах, Певним виключенням є тільки загальновійськова підготовка, яка не може розглядатись достатньою з точки зору забезпечення ефективності реалізації оборонних завдань органами державної влади, органами місцевого самоврядування, установами та організаціями державної та недержавної форми власності. Так, зараз складовими системи військової підготовки громадян України залишаються [3]:

1. Органи, що відповідають за організацію та реалізацію військової підготовки (МО України та інші зацікавлені органи центральної, територіальної та місцевої влади).

2. Заклади освіти та підготовки громадян України в системі військової підготовки (ВВНЗ, ВНП ЗВО, навчальні частини (центри) ЗС України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань, правоохоронні органи спеціального призначення та Державна спеціальна служба транспорту, заклади освіти із специфічними умовами навчання, що здійснюють підготовку поліцейських, а також заклади вищої освіти всіх форм власності та відповідні громадські організації і об'єднання).

3. Категорії громадян України та види військової підготовки, які вони проходять:

– учні (студенти) закладів середньої, професійної (професійно-технічної), вищої освіти I та II рівня акредитації – початкова загальновійськова підготовка на третьому рівні повної загальної середньої освіти;

– студенти закладів вищої освіти та курсанти ВВНЗ та ВНП ЗВО – базова загальновійськова підготовка на військовій кафедрі (ВОС 100), а також – підготовка офіцерів запасу з відповідної ВОС на військовій кафедрі;

– курсанти військових коледжів сержантського складу – підготовка військових фахівців сержантського складу для проходження військової служби

у ЗСУ та інших військових формуваннях у відповідних коледжах та Центрах підготовки;

– військовослужбовці рядового складу контрактної служби – базова загальновійськова та фахова підготовка (БЗВП та ФП);

– особи, які не проходили військової служби (18 – 25 років) – базова військова служба (БЗВП та ФП).

Водночас, за досвідом Польщі [13], в якій у 1995 р. Міністерство національної оборони започаткувало вивчення національної безпеки у Варшавському університеті, а навчальна програма включала такі сфери, як міжнародна безпека; оборонна система та оборонна політика Польщі; інтеграція Польщі до структур НАТО, завдання загальної оборони та економічної оборони, такий підхід має бути врахований у формуванні та розвитку вітчизняної системи підготовки у сфері національної безпеки і оборони держави. Актуальність такого підходу підкреслюється тим, що про його результативність та ефективність свідчить досвід країн-членів ЄС. Так, у Польщі на даний момент існує близько десятка університетів (Національна школа державного управління імені Леха Качинського, Педагогічні університети Кракова та Бидгоща, Університет природничих і гуманітарних наук Седльця, Гуманітарна академія Пултуска; національна безпека і оборона також включена до навчальних програм медичних і морських університетів), які навчають студентів з питань безпеки і які є джерелом підготовленого персоналу для управління реалізацією широкого спектру визначених оборонних завдань [13]. Хоча безумовно, визначну роль у навчанні та підготовці має відігравати, як і в країнах-членах ЄС, провідний вищий навчальний заклад у сфері оборони – Національний університет оборони України, в якому вже сформована система підготовки та підвищення кваліфікації, у тому числі для публічних службовців (наприклад, Вищі академічні курси, система L-курсів тощо). Так, на курсах лідерства у Національному університеті оборони України вже передбачено підготовку публічних службовців у сфері національної безпеки і оборони держави (L5 – Курс стратегічного управління вищого рівня та державної політики).

Проте, варто звернути увагу на відмінність основних теоретичних і практичних завдань дидактичного процесу у вітчизняній та зарубіжній системах підготовки на таких курсах. Головну увагу європейські системи фокусують на виконання таких завдань [11]:

– вивчення фактів, явищ і понять у сфері державної безпеки та оборони, дослідження питань стратегії національної безпеки, вивчення законів і динаміки, що регулюють захист як держави, так і її громадян;

– покращення та полегшення роботи в рамках завдань і процедур щодо готовності оборони держави та мобілізаційної підготовки, реагування на потреби збройних сил держави та виконання завдань цивільної оборони;

– розвиток навичок і звичок, бажаних у сфері безпеки та захисту управлінського персоналу публічного управління, а також розвиток здатності використовувати набуті знання та кваліфікацію на практиці;

– розвиток навичок співпраці та взаємодії між органами та організаційними підрозділами центральних та місцевих органів державної влади (адміністраціями) зі штабами та організаційними підрозділами збройних сил у плануванні та управлінні кризовими ситуаціями, спричиненими загрозами в мирний або воєнний час;

– формування звичок інстинктивних дій у цивільному захисті у разі виникнення надзвичайної загрози;

– підготовка керівного складу публічного управління до виконання завдань оборони в мирний час, в умовах підвищеної готовності до оборони та у воєнний час;

– удосконалення знань і навичок осіб, відповідальних за виконання оборонних завдань, виходячи з оперативних планів та вивчення процедур управління та систем виконання завдань на всіх рівнях забезпечення обороноздатності та готовності держави до захисту (на центральному та місцевому рівнях).

Фактично, сучасний підхід до оборони держави не може ігнорувати важливого питання підготовки не тільки збройних сил, сил безпеки і оборони в цілому до ведення збройної боротьби, участі в усуненні наслідків криз різноманітного походження в мирний або воєнний час, але має охоплює усі сфери державного і суспільного життя, що актуалізує питання підготовки до оборони всіх верств населення. Одним з важливіших питань у цьому аспекті є підготовка публічних службовців у сфері національної безпеки і оборони держави, яка має здійснюватися в єдиній системі військової освіти та підготовки, з метою забезпечення ефективної оборони держави.

Висновки та перспективи подальших досліджень.

Зарубіжний досвід підготовки публічних службовців у сфері національної безпеки та оборони свідчить про необхідність формування навичок, необхідних для виконання завдань оборони, а також вивчення правил і порядку управління у сфері оборони у воєнний час.

Підготовка публічних службовців у сфері національної безпеки та оборони передбачає включення до структурно-функціональної моделі системи підготовки у сфері національної безпеки і оборони елементів, які належать до виконання оборонних завдань на місцевому рівні, що має на меті забезпечення ефективної взаємодії та координації державних районних, міських адміністрацій з органами державної влади у межах повноважень та функцій, покладених на них під час виконання оборонних завдань, а також з урахуванням особливостей регіональної інфраструктури, що визначає роль і місце конкретних органів влади в національній системі цивільного захисту й має орієнтуватись на забезпечення координації проведення заходів з усунення наслідків надзвичайних ситуацій силами і засобами сил складових сектору безпеки та оборони держави.

Навчання публічних службовців у сфері національної безпеки і оборони держави має здійснюватися у формі теоретичних і практичних занять і вправ, включаючи тренінги та імітаційні ігри різного рівня і масштабу, складності

завдань, що мають бути виконані, у середовищі, наближеному до реальної кризової ситуації в умовах потенційних або актуальних загроз безпеці держави.

У свою чергу, підготовка публічних службовців має проводитись з використанням елементів державної інфраструктури, запланованої для використання в умовах настання кризових ситуацій, із залученням штатних або спеціальних функціональних груп, призначених для виконання завдань оборони. Останнє питання потребує окремих досліджень з урахуванням наявного в Україні досвіду функціонування військово-цивільних адміністрацій в умовах ведення активних бойових дій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Д. Вітер Принципи та підходи до стандартизації військової освіти в Україні / Військова освіта. – 2020. – № 2(42). – С. 83-94.
2. Д. Вітер, В. Оліферук Концепція розвитку системи військової освіти України / Військова освіта. – 2021. – № 2(44). – С. 29-42.
3. А. Зельницький, О. Заболотний, Н. Шабатіна, С. Вавілов Теоретичні аспекти моделювання системи військової підготовки громадян України / Військова освіта. – 2024. – № 1 (49). – С. 41-61.
4. Інноваційний підхід до управління розвитком системи професійної військової освіти: проблеми та перспективи: монографія / За заг. ред. Д. Вітера та М. Коваля; [Кол. авт.]. – К. : НУОУ, 2023. – 148 с.
5. О. Мітягін, Д. Вітер Професіоналізація військової освіти в Україні: головні напрямки, зміст та перспективи / Військова освіта. – 2020. – № 1(41). – С. 81-90.
6. В. Мірненко, Д. Вітер, В. Оліферук Трансформація системи військової освіти: основні тенденції та перспективи / Військова освіта. – 2023. – № 2 (48). – С. 9-17.
7. Постанова КМУ “Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 15 грудня 1997 р. № 1410” від 30 грудня 2022 р. № 1490. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1490-2022-%D0%BF#Text>.
8. Професійна військова освіта в Україні у сучасному безпековому середовищі: монографія / За ред. Д. Вітера та В. Телелима; [Кол. авт.]. – К. : НУОУ, 2021, 286 с.
9. І. Руснак, В. Мірненко, М. Кас’яненко, В. Оліферук, Д. Вітер Інноваційна військова освіта: стан та перспективи розвитку / Проблеми інноваційно-інвестиційного розвитку, Сер. “Економіка та менеджмент”. – 2022. – № 28. – С. 238-250.
10. О. Цевельов, Д. Вітер Питання професійної підготовки підрозділів територіальної оборони України / Військова освіта. – 2023. – № 1 (47). – С. 309-319.
11. European Parliament (2023). Common security and defense policy. The Official web-site. Retrieved from <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/en/sheet/159/common-security-and-defence-policy>.
12. Central for Integrity in the Defence Sector. (2021). Mechanisms for Good Governance in the Defense and Related Security Sector. Retrieved from <https://www.cids.no>.
13. Grenda B., Soboń A. National defence training of public administration personnel in Poland / Security and Defence Quarterly. – 2018. – 21(4). – P. 89-107.
14. Kivalov, S. (2023). Public administration in the field of national security: Updating content during martial law. / Amazonia Investiga. – 2023. –12(65). – P. 68-76.
15. D. Viter, O. Rudenko National safety and the strategy of the professional military education development in Ukraine: analytical point of view to innovative tendencies / SocioWorld: Social Research & Behavioral Sciences. – 2023. – Vol. 11, Iss. 1. – P. 4-12.

REFERENCES

1. D. Viter Pryntsypy ta pidkhody do standartyzatsii viiskovoi osvity v Ukraini / Viiskova osvita. – 2020. – № 2(42). – S. 83-94.
2. D. Viter, V. Oliferuk Kontseptsiia rozvytku systemy viiskovoi osvity Ukrainy / Viiskova osvita. – 2021. – № 2(44). – S. 29-42.
3. A. Zelnytskyi, O. Zabolotnyi, N. Shabatina, S. Vavilov Teoretychni aspekty modeliuvannya systemy viiskovoi pidhotovky hromadian Ukrainy / Viiskova osvita. – 2024. – № 1 (49). – S. 41-61.
4. Innovatsiyni pidkhid do upravlinnia rozvytkom systemy profesiinoi viiskovoi osvity: problemy ta perspektyvy: monohrafiia / Za zah. red. D. Vitera ta M. Kovalia; [Kol. avt.]. – K.: NUOU, 2023. – 148 s.
5. O. Mitiahin, D. Vtier Profesionalizatsiia viiskovoi osvity v Ukraini: holovni napriamky, zmist ta perspektyvy / Viiskova osvita. – 2020. – № 1(41). – S. 81-90.
6. V. Mirnenko, D. Viter, V. Oliferuk Transformatsiia systemy viiskovoi osvity: osnovni tendentsii ta perspektyvy / Viiskova osvita. – 2023. – № 2 (48). – S. 9-17.
7. Postanova KМУ “Pro vnesennia zmin do postanovy Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 15 hrudnia 1997 r. № 1410” vid 30 hrudnia 2022 r. № 1490. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1490-2022-%D0%BF#Text>.
8. Profesiina viiskova osvita v Ukraini u suchasnomu bezpekovomu seredovyshchi: monohrafiia / Za red. D. Vitera ta V. Telelyma; [Kol. avt.]. – K.: NUOU, 2021, 286 s.
9. I. Rusnak, V. Mirnenko, M. Kasianenko, V. Oliferuk, D. Viter Innovatsiina viiskova osvita: stan ta perspektyvy rozvytku / Problemy innovatsiino-investytsiinoho rozvytku, Ser. “Ekonomika ta menedzhment”. – 2022. – № 28. – S. 238-250.
10. O. Tsevelov, D. Viter Pytannia profesiinoi pidhotovky pidrozdiliv terytorialnoi oborony Ukrainy / Viiskova osvita. – 2023. – № 1 (47). – S. 309-319.
11. European Parliament (2023). Common security and defense policy. The Official web-site. Retrieved from <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/en/sheet/159/common-security-and-defence-policy>.
12. Central for Integrity in the Defence Sector. (2021). Mechanisms for Good Governance in the Defense and Related Security Sector. Retrieved from <https://www.cids.no>.
13. B. Grenda, A. Sobon National defence training of public administration personnel in Poland / Security and Defence Quarterly. – 2018. – 21(4). – P. 89-107.
14. S. Kivalov Public administration in the field of national security: Updating content during martial law. Amazonia Investiga. – 2023. – 12(65). – P. 68-76.
15. D. Viter, O. Rudenko National safety and the strategy of the professional military education development in Ukraine: analytical point of view to innovative tendencies / SocioWorld: Social Research & Behavioral Sciences. – 2023. – Vol. 11, Iss. 1. – P. 4-12.

SUMMARY

Nadiya Shabatina,

National Defense University of Ukraine, Kyiv

Public Servants Training in the Sphere of National Safety and Defence: Foreign Experience

Introduction. Based on an analysis of foreign experience, this article addresses the issue of training public servants in the field of national security and state defense to meet the modern needs of the security and defense forces. The discussion takes into account the key trends in the development of Ukraine's military education system and the changing priorities in training specialists for the security and defense sector. These changes are driven by the dynamics of the

modern security environment, which is characterized by a high likelihood of crises and prolonged armed resistance to external aggression.

Purpose. *To highlight the foreign experience of training public servants in the field of national security and defense of the state and to determine the way of its adaptation and implementation in Ukraine.*

Methods. *Analysis, observation and study of documents, comparison, modeling, logical methods.*

Results. *The modern approach to state defense must address not only the preparation of the armed forces and the security and defense forces as a whole for armed conflict and crisis response, whether in peacetime or wartime, but also extend to all spheres of state and societal life. This highlights the urgent need to prepare all segments of the population for national defense. A key aspect of this comprehensive approach is the training of public servants in the field of national security and state defense. Such training should be conducted within a unified system of military education and training to ensure the effective and coordinated defense of the state.*

Originality. *There is a pressing need to enhance the defense preparedness of all categories of citizens, including the training of public servants in the field of national security and state defense. Such training aims to equip them with the necessary knowledge and practical skills required to ensure the effective development and acquisition of capabilities within the Armed Forces for the successful execution of tasks during martial law. Given the wide range of public administration functions related to strengthening the state's defense capabilities and national security, it is essential to specify key areas for the training of public servants in this field.*

Conclusion. *The training of public servants in the field of national security and defence of the state should be carried out in the form of theoretical and practical classes and exercises, including training and simulation games of various levels and scales, the complexity of the tasks to be performed, in an environment close to a real crisis situation in conditions of potential or current threats to state security, or wartime conditions. The training of public servants should be carried out using elements of the state infrastructure planned for use in the event of an external security threat, including wartime, as well as with the involvement of full-time or special functional groups assigned to perform defense tasks.*

Keywords: *military education; national security; safety; training; public servants; safety and defense forces.*